MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
LINO FARRUGIA SACCO

Seduta tat-12 ta' Jannar, 2005

Citazzjoni Numru. 1377/2003

Vincent Borg
vs
Jacqueline Bajjada

Il-Qorti,

A. CITAZZJONI:
Rat ic-citazzjoni ta' l-attur li biha ppremetta illi:

Peress li minhabba imprudenza, negligenza u nuqqas ta' tharis tar-regolamenti u tar-regoli ta' komportament mistenni da parti tal-konvenuta u dan b'dannu ta' l-attur, gew kagunati danni lill-attur meta fit-18 ta' April 2000 ghall-habta tas-7 a.m. gewwa Triq Santa Venera, Msida habtet fil-karozza misjuqa mill-attur u dan kif jirrizulta mis-sentenza tal-Qorti tal-Magistrati (Malta) Avviz numru 390/01SM fl-ismijiet Middle Sea Insurance p.l.c. noe et vs Vincent Borg deciza fis-26 ta' Novembru 2002.

Peress li dawn id-danni, jikkonsistu kemm f'danni fuq il-vettura ta' l-attur bin-numru ta' registrazzjoni LAG 079 emergenti u kemm bhal ***lucrum cessans***, stante li l-attur sofra feriti ta' natura gravi u debilitazzjoni permanenti fuq il-persuna tieghu u konsegwentement sofra u ser jibqa' jsofri danni ingenti.

Peress li minkejja kull interpellazzjoni ma kienx hemm risarciment mill-konvenuta.

L-attur talab lill-Qorti biex:

1. Tiddikjara u tiddeciedi li l-konvenuta minhabba imprudenza, negligenza u nuqqas ta' tharis tar-regolamenti u tar-regoli ta' komportament mistenni da parti taghha hija responsabbli ghall-incident illi sehh fit-18 ta' April 2000 ghall-habta tas-7 a.m. gewwa Triq Santa Venera, Msida meta habtet fil-karozza misjuqa mill-attur u ghalhekk tiddikjara lill-konvenuta responsabbli ghad-danni sofferti mill-attur kemm fil-vettura tieghu u danni personali fuqu bhala konsegwenza ta' dan l-incident.

2. Tillikwida d-danni kagjonati, jekk hemm bzonn permezz ta' periti nominandi.

3. Tikkundanna lill-konvenuta ghall-hlas tad-danni hekk likwidati.

Bl-ispejjez kontra l-konvenuta inkluzi l-ispejjez tal-protesti gudizzjarji li saru qabel il-ftuh ta' din il-kawza u bl-ingunzjoni tal-konvenuta li giet ingunta ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti, il-lista tax-xhieda u d-dokumenti prezentati mill-attur.

B. ECCEZZJONIJIET:

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenuta Jacqueline Bajjada li eccepiet:

1. Illi t-talbiet tal-attur huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjez kontra tieghu stante illi:

a) L-azzjoni attrici hija preskritta bil-preskrizzjoni biennali, ai termini tal-artikolu 2153 tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta.

b) Illi minghajr pregudizzju ghall-premess, il-konvenuta mhix responsabbli ghad-danni pretizi mill-attur.

2. Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti u l-lista tax-xhieda prezentati mill-konvenuta.

Rat l-atti kollha tal-kawza.

Fit-30 ta' Gunju, 2004 il-partijiet qablu li l-kawza tibqa' ghas-sentenza fuq l-ewwel eccezzjoni. Rat in-nota tal-osservazzjonijiet taz-zewg partijiet fuq din l-eccezzjoni.

Semghet l-abili difensuri.

Ikkunsidrat

C. KUNSIDERAZZJONIJIET:

Il-kaz in ezami jirrigwarda talba ta' Vincent Borg biex il-Qorti tiddikjara lill-konvenuta responsabbli ghall-incident awtomobilistiku li gara fit-18 ta' April, 2000 u biex tillikwida d-danni kagjunati u tikkundanna lill-konvenuta Jacquelina Bajada ghall-hlas tad-danni likwidati. Il-konvenuta eccepiet ***inter alia*** li l-azzjoni attrici hija preskritta bil-preskrizzjoni biennali skond l-artikolu 2153 tal-Kap 16. Dan l-artikolu jghid hekk:

"L-azzjoni ghall-hlas tal-hsarat mhux ikkagjunati b' reat taqa' bi preskrizzjoni bl-eghluq ta' sentejn."

Dan l-artikolu li precedentement kien l-artikolu 2258 jirrigwarda danni derivanti minn htija jew "***culpa***" extra kontrattwali kif imsejha komunement "***Culpa Aquiliana***". Din hija applikabbli ghal danni li jitnisslu minn delitti fis-sens civili u kwazi delitti. Skond il-gurisprudenza taghna din il-preskrizzjoni tibda tghaddi mill-jum li fih ikun gara l-fatt illecitu u minnha jidderiva d-dannu u mhux mill-jum

meta l-parti leza tigi taf bih. Huwa biss fil-kaz ta' htija extra-kontrattwali li jkollha l-effikacja l-preskrizzjoni eccepita.

Fis-sentenza fl-ismijiet **<u>Mary Xuereb vs Nutar Emanuel Agius</u>** deciza fil-31 ta Ottubru 1959 moghtija minn din il-Qorti kif diversament preseduta (Imh. Dr. A. V. Camilleri) XLIII-II- 789, il-Qorti rriteniet illi dawn id-danni li talvolta jistghu jigu reklamati a tenur ta' l-artikolu 2153 tal-Kap 16 ghandhom ikunu danni li jirrizultaw minn htija ossia kolpa extra-kontrattwali u hu mehtieg li l-vjolazzjoni ma jkollhiex ebda rapport dirett mal-kuntratt pre-ezistenti.

Fis-sentenza msemmija jinghad:

"Illi skond il-gurisprudenza taghna, l-artikolu nvokat u l-preskrizzjoni opposta msemmija fih jirrigwardaw danni derivanti minn htija jew "culpa" extra-kontrattwali, jew, kif tissejjah komunement, "Culpa Aquiliana". Fi kliem iehor, hija applikabbli ghad-danni li jitnisslu minn delitti fis-sens civili u kwazi-delitti (ara Appell "J. Camilleri vs Dr. Frendo", 22 ta' Frar 1889; Vol. XII, pag. 144: Kummerc "Calafato vs Muscat", 5 ta' Frar 1893; Vol. XV pag. 44; P.A. Civili "Similiana vs Fenech", 14 ta' Frar 1900, Vol. XVII, p. 180; Appell "Scicluna vs Trany", 22 ta' Gunju 1900, Vol. XVI, P.I. pag. 151; Kummerc "Attard vs Zerafa", 24 ta' April 1906, Vol. XIX-III-106; Appell "Dr. Buhagiar vs De Nicola", 30 ta' Jannar 1911, Vol. XXI-I-529; Appell "Dr. Galea Naudi vs Zammit", 9 ta' Marzu 1925, Vol. XXVI-I-54; P.A. Civili "Vella vs Fenech", 7 ta' Dicembru 1927, Vol. XXVI-II-515; Appell "Tonna vs Smith", 7 ta' Novembru 1932, Vol. XXVIIII-I-726; u ohrajn);

Illi jinghad ukoll li tant id-dottrina kemm il-gurisprudenza lokali stabbilew li din il-preskrizzjoni tibda tghaddi u timxi mill-jum li fih ikun gara l-fatt illecitu li minnu jidderiva d-dannu u mhux mill-jum meta l-parti leza tigi taf bih (ara Appell 30 ta' Mejju 1952, "Carmelo Micallef vs Brigadier John Belle McCance", Vol. XXXVI-I-133; Appell 22 ta' Gunju 1900, "Scicluna nomine vs Trany nomine et." fuq citata; Kummerc 31 ta' Jannar 1935, "Michele Mifsud vs Eugenia Buhagiar", Vol. XXIX-III-92; Pugliese, Parte II, La

Prescrizione Estintiva, para. 63; Laurent, Dto. Civile, Vol. XXXII, para. 15; Baudry, Vol. XXVIII, Prescrizione, para. 380)…"

Ara wkoll f'dan is-sens LFS: Maltacom p.l.c. vs Mizzi Alfred et 1/6/04.

Huwa car li l-kaz in ezami mhux wiehed ikkagunat b' reat u li ghalhekk jekk jezistu l-elementi necessarji huwa applikabbli propju dan l-artikolu. Ghalhekk l-azzjoni setghet giet ezercitata mid-data tat-18 ta' April, 2000. Infatti l-artikolu 2137 tal-Kap 16 jghid:

"Bla hsara ta' dispozizzjonijiet ohra tal-ligi l-preskrizzjoni ta' azzjoni tibda minn dak in-nhar li din l-azzjoni tista' tigi ezercitata, minghajr ma jittiehed qies tal-istat jew tal-kundizzjoni tal-persuna li lilha din l-azzjoni tmiss."

U hawn ghandu relevanza wkoll l-artikolu 2138 tal-Kap 16 li jsemmi:

"(1) Il-preskrizzjoni titqies bi granet shah u mhux bis-sieghat."

(2) Il-granet huma kontinwi: ix-xhur jitqiesu skond il-kalendarju."

F' dan l-istadju hu importanti wkoll li jigi kkwotat l-artikolu 2128 tal-Kap 16 li jghid:

"Il-preskrizzjoni tinkiser ukoll b' kull att gudizzjarju pprezentat fl-isem tas-sid jew tal-kreditur, innotifikat lill-parti li kontra taghha wiehed irid li ma jhallix timxi l-preskrizzjoni, u li minnu jkun jidher bic-car li s-sid jew il-kreditur bi hsiebhom izommu l-jedd taghhom."

L-incident in kwistjoni sehh fit-18 ta' April 2000 u gie prezentat protest mill-attur fit-22 ta' Frar 2001 dwar liema protest hemm riferta (fol 36) maghmula fit-2 ta' Marzu 2001 li tghid "nghid u nizgura li fl-bla data innotifikajt lil Jacqueline Bajada b' kopja protest bil-posta b' registrazzjoni numru 1051…".

Ghalhekk huwa ovvju li mid-data tal-incident it-terminu preskrittiv ma kienx ghadda sa meta gie intavolat il-protest u li allura jibdew jiddekorru sentejn. Il-Qorti sejra tittratta aktar 'l isfel dwar is-sentejn minn meta jiddekorru u ghalhekk intenzjonalment f' dan l-istadju mhux qeghda tispecifika d-data.

Biex jigu simplifikati l-affarijiet il-Qorti qeghda issa tezamina jekk minn meta gie prezentat it-tieni protest u cioe` fit-3 ta' Marzu 2003 li gie notifikat lil Jacqueline Bajada fis-6 ta' Marzu ghaddiex il-perijodu tal-preksrizzjoni u hawn certament li le ghax fil-fatt ic-citazzjoni giet intavolata fid-19 ta' Dicembru 2003. Ghalhekk jinkombi fuq il-Qorti biex tara jekk qabel it-3 ta' Marzu 2003 kenitx ghaddiet il-preskrizzjoni. F' dan l-istadju hu importanti li jigi kkwotat l-artikolu 2139 tal-Kap 16 li jghid:

"(1) Il-preskrizzjoni taghlaq minnufih li jghaddi l-ahhar jum taz-zmien mehtieg ghall-preskrizzjoni.

(2) Izda, jekk l-ahhar jum ikun is-Sibt jew btala pubblika l-preskrizzjoni taghlaq malli jghaddi l-ewwel jum ta' wara, li ma jkunx Sibt jew btala pubblika."

L-attur isostni li tali terminu ma ghaddiex minhabba li pprezenta protest fit-22 ta' Frar 2001 u ghalhekk giet interrotta l-preskrizzjoni u li terminu gdid tal-preskrizzjoni jibda jiddekorri mid-data tan-notifika ta' dan l-ewwel protest u ghalhekk 2 ta' Marzu 2001. F' din id-data, skond l-attur, il-preskrizzjoni bdiet miexja mill-gdid, is-sentejn kienu jghalqu fit-2 ta' Marzu 2003 li kienet il-gurnata tal-Hadd u li ghaldaqstant f' dan il-kaz il-preskrizzjoni ghalqet fit-3 ta' Marzu 2003, liema preskrizzjoni kienet giet mill-gdid interrotta bil-prezentata tat-tieni protest. Ma' dan ma taqbilx il-konvenuta. Infatti hi ssostni li bit-timbru ta' notifika tat-2 ta' Marzu 2001 juri car li meta r-riferta saret in-notifika relattiva saret qabel kif solitu jsir fin-notifiki u li ghalhekk kien lahaq ghadda l-perjodu ta' preskrizzjoni. Fil-fehma ta' din il-Qorti fil-materja in ezami mhux sufficjenti li wiehed iqis il-prassi izda biex tiddikjara kawza

preskritta kien necessarju li jkollha provi fuq mija fil-mija u mhux disa' u disghin fil-mija u ghalhekk dan l-argument mhux sufficjenti biex il-Qorti tilqa' l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni fuq dan l-argument. Ghalhekk hu opportun li l-Qorti tezamina l-artikoli 890 u 891 tal-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili. Dawn jghidu hekk:

Art 890: "Il-protest jew l-ittra ufficjali jibdew isehhu minn dak in-nhar tan-notifika."

Art 891: "(1) Izda, meta l-protest jew l-ittra ufficjali jkunu maghmula biex jiksru z-zmien tal-preskrizzjoni, huma jibdew isehhu mill-gurnata tal-prezentata, basta li jekk in-notifika ma ssirx fi zmien it-tmint ijiem ta' wara, il-parti li tkun ipprezentat il-protest jew l-ittra ufficjali taghmel ir-rikors ghall-hrug fil-Gazzetta tal-Gvern ta' avviz, iffirmat mir-registratur, li jkun fih migjuba s-sustanza ta' dak l-att, u li dak l-avviz jigi ppubblikat fil-Gazzetta tal-Gvern fi zmien xahar li jibda jghoddu mill-gurnata mill-gurnata tal-prezentata ta' l-att."

L-artikolu 890 ma jwassalx lill-Qorti ghal wisq fil-kaz in ezami minhabba li d-data tan-notifika ma tistax tigi accertata dettaljatament u ghalhekk il-Qorti jkollha tmur fuq l-artikolu 891. Fil-kaz in ezami l-protest li sar kien carament biex jikser il-preskrizzjoni u ghalhekk skond l-imsemmi artikolu 891 beda jsehh fil-gurnata tal-prezentata tieghu u cioe` fit-22 ta' Frar 2001 ghax f' dan il-kaz in-notifika zgur li kienet saret entro t-tmint ijiem imsemmija u skond l-imsemmi artikolu 891 beda jsehh mill-gurnata tal-prezentata u cioe` 22 ta' Frar. Dan ifisser li fit-23 ta' Frar 2003 kienu ghaddew is-sentejn u cioe` qabel it-3 ta' Marzu 2003 u b' hekk kienet applikabbli l-preskrizzjoni biennali taht l-artikolu 2153 tal-Kap 16.

Ghal dawn il-motivi tilqa' l-ewwel eccezzjoni (a) tal-konvenuta.

Spejjez kontra l-attur.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------